

מראה מקומות, שיעור מאת הג"ר מאיר קפלן שליט"א

פסחים סד. - בענין שחיטת הפסח בשלש כיתות, ואמירת ההלל

1. פסחים סד., וז"ל, **"מתני'** הפסח נשחט בשלש כתות שנאמר ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל קהל ועדה וישראל נכנסה כת הראשונה נתמלאה העזרה נעלו דלתות העזרה תקעו הריעו ותקעו הכהנים עומדים שורות שורות ובידיהם בזיכי כסף ובזיכי זהב שורה שכולה כסף כסף ושורה שכולה זהב זהב לא היו מעורבין ולא היו לבזיכין שוליים שמא יניחום ויקרש הדם שחט ישראל וקבל הכהן נותנו לחבירו וחבירו לחבירו ומקבל את המלא ומחזיר את הריקן כהן הקרוב אצל המזבח זורקו זריקה אחת כנגד היסוד יצתה כת ראשונה ונכנסה כת שניה יצתה שניה נכנסה שלישית כמעשה הראשונה כך מעשה השניה והשלישית קראו את ההלל אם גמרו שנו ואם שנו שלשו אע"פ שלא שלשו מימיהם ר' יהודה אומר מימיהם של כת שלישית לא הגיעו לאהבתי כי ישמע ה' מפני שעמה מועטין."

ורש"י שם, וז"ל, **"קראו את ההלל.** אכל כיתות קאי: אם גמרו שנו. כשהיו מתחילין לשחוט מתחילין לקרות ואם רבו הפסחים ומשך זמן שחיטתן עד שגמרו ועדיין רבים שוחטין חוזרין וקורין שניה: ואם שנו. ועדיין לא גמרה שחיטת פסחי אותה הכת שילשו וכן השניה וכן השלישית ואע"פ שלא אירע מעולם ששילשו לפי שהיו שם כהנים מרובין ומהירין במלאכתן: לא הגיעו לאהבתי. אפילו פעם ראשון:"

ותוס' שם ד"ה קראו, וז"ל, **"קראו את ההלל.** פי' לויים דתניא בתוספתא ישראל שוחטין את פסחיהן ולויים קוראים את ההלל קשה לר"י דאמרינן בפי' אין נערכין בערכין (יא.) ובכיצד מברכין (ברכות לה. ושם) אין אומרים שירה אלא על היין והכא חזינן דאיכא שירה בלא נסכים וכן היו מקדשין העזרות בב' תודות ובשיר ואומר ר"י דה"פ אין אומרים שירה בשעת הקרבת קרבן אלא על היין דמשמח אלהים ואנשים דריש ליה ועיקר שתיה ושמחה היינו בשעת אכילה ודומיא דהכי נמי לגבוה בשעת הקרבת קרבן קאמר דאין אומר שירה אלא על היין אבל שלא בשעת הקרבה היו אומרים שירה שלא על היין בכמה דוכתי."

2. מהרש"א שם סד: ד"ה גמרא, וז"ל, **"ויש לדקדק לאביי,** כיון דבנס ננעלין כדי דלא ליעיילו כולהו ולא יהיו ג' כיתות, אם כן היאך מספקא לן אי בבת אחת בג' כיתות דא"כ למה ננעלין כלל בין כל כת וכת, ויש ליישב ודו"ק."

3. צל"ח סד: ד"ה אביי אמר ננעלו תנן (מופיע באתר)

4. רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ג הלכות ב, ה, ו, וז"ל, **"ב** עבודה שלהן היא שיהיו שומרין את המקדש ויהיו מהן שוערין לפתוח שערי המקדש ולהגיף דלתותיו ויהיו מהן משוררין לשורר על הקרבן בכל יום שנאמר ושרת בשם יי"י אלהיו ככל אחיו הלויים אי זהו שירות שהוא בשם יי"י הוי אומר זו שירה ומתי אומר שירה על כל עולות הציבור החובה ועל שלמי עצרת בעת ניסוך היין אבל עולות נדבה שמקריבין הציבור לקיץ למזבח וכן הנסכין הבאין בפני עצמן אין אומרין עליהן שירה: **ה** בימי המועדות כולם ובראשי חדשים היו הכהנים תוקעים בחצוצרות בשעת הקרבן והלויים אומרין שירה שנאמר וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצוצרות החצוצרה היתה נעשית מן עשת של כסף עשה אותה מן הגרוטאות של כסף כשירה משאר מיני

מתכות פסולה והחלילין שהיו מנגנין בהן היה אבוב שלהן של קנה מפני שקולו ערב ולא היה מחלק אלא באבוב יחידי מפני שהוא מחלק יפה: ו בשנים עשר יום בשנה החליל מכה לפני המזבח, בשחיטת פסח ראשון ובשחיטת פסח שני וביום טוב הראשון של פסח וביום הראשון של עצרת ובשמנה ימי החג וחליל זה דוחה שבת מפני שהוא חליל של קרבן וחליל של קרבן עבודה היא ודוחה את השבת:”

5. רמב"ם הל' קרבן פסח פ"א הלכות י"א, י"ב, וז"ל, "יא היו פחות מחמשים אין שוחטין את הפסח לכתחלה [ואם שחטו כשר] ואם שחטו כולן בבת אחת כשר כיצד נשחט נכנסה הכת הראשונה עד שתתמלא העזרה ונועלין דלתות העזרה ומתחילין לשחוט את פסחיהן וכל זמן שהן שוחטין ומקריבין קוראים הלויים את ההלל אם גמרו ההלל ועדיין לא שלמה הכת מלהקריב שונים ואם שנו ולא שלמו להקריב משלשין ומעולם לא שלשו: יב על כל קריאה וקריאה תוקעין שלש תקיעות בחצוצרות תקיעה תרועה ותקיעה הואיל ואין לו נסכים לתקוע בשעת ניסוך תוקעין בשעת שחיטה:”

6. רמב"ם הל' חנוכה פ"ג הלכה ו', וז"ל, "ולא הלל של חנוכה בלבד הוא שמדברי סופרים אלא קריאת ההלל לעולם מדברי סופרים בכל הימים שגומרין בהן את ההלל ושמנה עשר יום בשנה מצוה לגמור בהן את ההלל ואלו הן שמנת ימי החג ושמנת ימי חנוכה וראשון של פסח ויום עצרת אבל ראש השנה ויום הכפורים אין בהן הלל לפי שהן ימי תשובה ויראה ופחד לא ימי שמחה יתירה ולא תקנו הלל בפורים שקריאת המגילה היא ההלל.

והשגת הראב"ד שם, וז"ל, "לעולם מדברי סופרים וכו' א"א - ויש בהם עשה מדברי קבלה השיר יהיה לכם."

ומגיד משנה שם, וז"ל, "ולא הלל של חנוכה וכו' בפירוש אמרו פי' היה קורא (ברכות י"ד). אמרין ק"ו ק"ש דאורייתא פוסק הלל דרבנן מבעיא אלמא הלל דרבנן ושם בסתם הזכירו אלמא בכל זמן הוא דרבנן, ויש מפקפקין בזה ואומרין שיש ממנו מן התורה, והר"א ז"ל כתב בהשגות א"א ויש בהן עשה מדברי קבלה השיר יהיה לכם כליל התקדש חג ע"כ, ובאמת שבפרק ערבי פסחים (דף קי"ז) אמרו שנביאים תקנו הלל על כל צרה שנגאלין ממנה אבל לאמרו בימים קבועין מדבריהם הוא, ואע"פ שהביאו בערכין (דף י'): אותו פסוק אינו אלא לסמך ולדמיון, זה דעת רבינו והוא הנראה."

7. גמרא פסחים צה:, וז"ל, "הראשון טעון הלל באכילתו וכו', מנא הני מילי א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יהוודק אמר קרא השיר יהיה לכם כליל התקדש חג לילה המקודש לחג טעון הלל לילה שאין מקודש לחג אין טעון הלל, זה וזה טעונין הלל בעשייתן כו', מ"ט איבעית אימא לילה קא ממעט יום לא קא ממעט ואיבעית אימא אפשר ישראל שוחטין את פסחיהן ונוטלין את לולביהן ואין אומרים הלל."

8. רש"י במשנה ערכין י. ד"ה ולא היה מחלק, וז"ל, "ולא היה מחלק. מסיים: אלא באבוב יחידי. כשהיה מגיע לסיום הנעימה היה האחד מן החלילים מאריך לאחר שתיקת האחר שזהו חילוק יפה יותר משיסיימו שניהם כאחד חילוק היינו סיום שמחלק בין נעימה לנעימה ובשעת הקרבה היה שיר זה והיו הלויים משוררים בפה את ההלל באותן י"ב ימים והחלילים מחללים ובשאר ימים היו נבלים וצלצל וכינורות, והשיר היה אותו שיר המפורש בר"ה (דף לא). אחד בשבת לה' הארץ ומלואה וכל המזמור ובשני גדול ה' ומהולל וכן כולם."